

SVENLJUNGA
KOMMUN

plan

för hantering av samhällsstörningar / extraordinära händelser

Beslutat av	Kommunchef
Beslutandedatum	2023-10-30
Ansvarig	Kommunchef /säkerhetsamordnare
Revideras	Vid behov
Följas upp	Årligen

Innehållsförteckning

Inledning	3
Stabsarbete	3
Förhållningssätt.....	4
Stöd för samverkan	4
Krisledningsorganisationen.....	5
Krisledningsnämnd.....	5
Krisledningsstab	5
Verksamheternas krisledning.....	5
Uppgifter	6
Tjänsteman i beredskap	6
Inriktnings- och samordningsfunktion, ISF.....	6
Bedömning vid larm	7
Utvärdering	7
Avslut av krisledningen	7
Lokaler.....	7
Ekonomi/bistånd.....	7
Att ta emot samverkansperson.....	7
Krisstöd.....	7
Bilagor till plan för hantering av samhällsstörningar/extraordinära händelser	8
Utgångspunkter.....	9
Ett aktörsgemensamt språk	9
Inriktning och samordning	9
Den svenska modellen	9
Grundläggande principer	10
Förhållningssätt.....	10
Helhetssyn.....	10
Perspektivförståelse.....	11
Snabb, öppen och korrekt kriskommunikation.....	11
Arbetsätt.....	12
Helhetsmetoden	12
Lägesbild.....	13

Inledning

Utifrån LEH (2006:544) ska vi kommuner arbeta med krisberedskap. Vi ska ha en plan som beskriver hur vi ska organisera oss och arbeta vid en samhällsstörning.

Arbetet med samhällsskydd och beredskap ska bidra till såväl individens som samhällets och nationens säkerhet. De värden som ska skyddas utgår från mål formulerade av riksdagen och regeringen.

- Människors liv och hälsa
- Samhällets funktionalitet
- Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter
- Miljö och ekonomiska värden
- Nationell suveränitet
- Definitioner och begrepp

Definitioner

En **samhällsviktig verksamhet** avser en verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

En **samhällsstörning** är ett samlingsbegrepp för allvarliga händelser som kan hota och skada samhället. Det kan till exempel vara utbrott av en smittsam djursjukdom, olyckor, ovanliga väderförhållanden, terrorattacker och krig.

En **extraordinär händelse** är en händelse som avviker från det normala och innebär en allvarlig störning eller att det finns en överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner.

Stabsarbete

Vi ska ha planer och rutiner för att snabbt starta upp våra krisledningsstaber på alla nivåer. Signaler om att aktivera krisledningsorganisationen kan komma från olika håll, till exempel chefer, medarbetare, räddningstjänst, polis. Det är viktigt att vi är uppmärksamma och agerar i tid.

Ett gemensamt ansvar i stabsarbetet är lägesbilden som utgör basen för hela ledningsarbetet och har avgörande betydelse för resultatet. Vi utgår från Helhetsmetoden som är ett sätt att se behov, resurser och effekter med en helhetssyn.

Faktorer för ett lyckat stabsarbete:

- Arbeta disciplinerat utifrån fastställd plan med de roller och ansvar som finns
- Övriga arbetsuppgifter läggs åt sidan
- Håll högt tempo men behåll lugnet
- Ha förmåga att fatta beslut utifrån inriktningen för att lösa händelsen
- Lös inte problemen vid stabsgenomgångarna, tilldela uppgifterna istället. Vi går till respektive verksamhet...
- Rapportering sker på stabsmöten
- Våga be om hjälp, kalla in extra resurser tidigt
- Dokumentera alla beslut
- Använd tavlor på väggen för att redovisa lägesbilden löpande

Förhållningsätt

Vi ska bidra till att åstadkomma aktörsgemensam inriktning och samordning vid samhällsstörningar, genom att

- tillämpa en helhetssyn på det som ska skyddas, på vilka hjälpbehov som finns, på resurser och på effekter av olika sätt att agera.
- se olika perspektiv för att förstå hela skeenden och identifiera flera behov.
- se människan som en del av systemet och förstå hur grupper och individer påverkar och påverkas av varandra.
Ta hänsyn till alla tidsskalor, se behov och effekter både på kort och på lång sikt.
- agera proaktivt, förutse skeenden och ta tidiga initiativ.
- se att störningar kan få konsekvenser samtidigt, på flera nivåer och sektorer i samhället.
- använda kriskommunikation snabbt, öppet och korrekt.
- fatta beslut i en medveten process och tillsammans med andra.

Stöd för samverkan

Mycket av den samverkan som äger rum under en händelse sker med stöd av olika tekniska system. Vid samverkan ska vi ha tillgång till och behärska de tekniska system vi har kommit överens om att använda. Det är varje aktörs ansvar att anskaffa, utbilda och öva i de tekniska systemen. Länsstyrelsen har ett särskilt ansvar att stödja med övergripande rutiner och instruktioner.

Tekniska system som används för samverkan är *telefonkonferens, WIS- webbaserat informationssystem, Raket- Radiokommunikation för effektiv ledning, e-post, telefon och sms.*

Krisledningsorganisationen

Organisationsschema och nivåer

Se organisationsskiss under bilagor.

Delegation

Den ordinarie delegationsordningen för beslutsfattande ska bevaras så långt som möjligt även vid extraordinär händelse.

Krisledningsnämnd

Enligt LEH ska kommunen ha en särskild utsedd och övad krisledningsnämnd för att fullgöra sina uppgifter under extraordinära händelser.

Ordförande i Krisledningsnämnden bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden ska träda i funktion och beslutar i sådana fall att kalla in Krisledningsnämnden.

(Reglementet för krisledningsnämnden och Lag (2006:544) om kommuners och regionens åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap).

Krisledningsstab

Vid en samhällsstörning eller extraordinär händelse ska de som arbetar i krisledningsstaben prioritera detta arbete. Krisledningsstaben är en tjänstemannastab, vars arbete leds av stabschefen. Staben svarar för den strategiska ledningen och kommunchefen är beslutsfattare.

Staben planerar för åtgärder för att få kontroll över situationen, begränsa konsekvenserna av händelsen samt att så snart det är möjligt få verksamheten att återgå till normala servicenivåer. Om krisledningsnämnden är aktiverad bereder staben ärenden till dem.

Staben är organiserad i två nivåer för att vara anpassningsbar utifrån händelsens art och omfattning. Vid störning eller allvarlig händelse kan, vid behov, delar av den förstärkta krisledningsstaben aktiveras. Det finns dagordning för olika möten, rollkort för de som ska bemanna krisledningsorganisationen och mallar för stabsarbetet.

Verksamheternas krisledning

Varje förvaltning och kommunalt bolag ska ha egna rutiner för sin förvaltningsstab, som ska innehålla:

- vilket ansvar de har för att agera och hantera en samhällsstörning,
- hur deras krisledningsorganisation ser ut, med roller och ansvar
- hur de ska rapportera till den centrala krisledningen och
- rutiner för olika typhändelser, Plan A (kort och lång sikt upp till 14 dagar) och Plan B (långvariga avbrott 14-90 dagar).

Uppgifter

Kommunchefen ansvarar för att den centrala krisledningsorganisationen på kort varsel kan starta upp en krisledningsstab och beslutar om krisledningsstabens inriktning för att hantera händelsen.

Krisledningsstaben ska under ledning av kommunchefen ansvara för att samordna kommunens arbete vid en samhällsstörning.

Skapa en gemensam lägesbild som utgör grunden för beslutsfattande och arbetet med kriskommunikation. Lägesbilden ska kunna delges Länsstyrelsen.

Tjänsteman i beredskap

Tjänsteman i beredskap är tillgänglig för larm från verksamheterna, räddningstjänsten, polisen, länsstyrelsen och sjukvården med flera om en samhällsstörning inträffar efter kontorstid. Det finns instruktioner för TIB organisationen.

Inriktnings- och samordningsfunktion, ISF

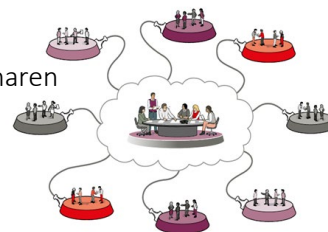
Samverkan och ledning – geografiskt områdesansvar

Till grund för samverkan och ledning och dess funktioner/roller när det gäller geografiskt områdesansvar utgår vi ifrån:

Vi har tre roller för arbetet med inriktning- och samordning och dessa är kopplade till våra rollkort:

- Inriktnings- och samordningskontakt (ISK) - TIB eller Säkerhetssamordnaren
- Ordförande inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) - Kommunchef
- Koordinator ISF-stöd – Stabschef

Geografiskt områdesansvar

Vid en samhällsstörning ansvarar kommunen både för att driva våra samhällsviktiga verksamheter och för att alla berörda aktörer kan samordna sina insatser så effektivt som möjligt. Det geografiska områdesansvaret finns samtidigt på lokal, regional och nationell nivå och kan aldrig övertas mellan nivåerna. Däremot får den regionala nivån stötta den lokala, på samma sätt som den nationella nivån får stötta den regionala.

Vi ska, inom vårt geografiska område (lagreglerad uppgift), arbeta för att:

- olika aktörer inom kommunens geografiska område samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet,
- de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en extraordinär händelse ska samordnas och
- information till allmänheten under sådana förhållanden samordnas

Bedömning vid larm

Ett larm om en händelse kan komma från exempelvis våra verksamheter, polisen, räddningstjänsten, länsstyrelsen eller sjukvården till Tjänsteman i beredskap.

Utvärdering

Vid varje tillfälle där krisledningen varit aktiverad ska insatsen utvärderas. Kommunchef ansvarar för att utvärderingen blir gjord.

Avslut av krisledningen

Kommunchefen tar beslutet om att krisledningen ska avsluta sitt arbete.

Lokaler

Så långt det är möjligt utgår kommunens krisledning från kommunhuset där stabsarbetsgrupperna i krisorganisationen disponerar de ordinarie konferenslokalerna.

Vid en extraordinär händelse eller allvarlig samhällsstörning har krisledningsorganisationen rätt att ta lokalerna i anspråk för krisstabsarbete och övriga verksamheter får söka andra lokaler.

Det finns utsedd reservplats för krisledningsstaben.

Ekonomi/bistånd

Kostnader i samband med en händelse bokförs på ett separat "kriskonto".

Att ta emot samverkansperson

Ett ovärderligt sätt att samverka är att mötas i verkligheten. Vi pratar då om samverkanspersoner, de som lämnar kommunen och åker till annan aktör i syfte att samverka eller om annan aktör skickar en samverkansperson till kommunens stab.

Krisstöd

Krisstödet kan aktiveras vid en händelse som är så omfattande eller allvarlig att resurserna för psykiskt och socialt omhändertagande måste organiseras, ledas och användas på ett samordnat sätt. En sådan allvarlig händelse kan vara när flera människor är indirekt drabbade och sjukvården inte har tillräckliga resurser.

Bilaga till plan för hantering av samhällsstörningar/extraordinära händelser

Utgångspunkter

Ett aktörsgemensamt språk

När vi agerar tillsammans använder vi ett gemensamt språk för att få förståelse för hur termer ska användas för att undvika missförstånd och tidskrävande förklaringar. Vi utgår från ”*Gemensamma grunder för samverkan och ledning, vid samhällsstörningar*” (MSB) samt ”*Aktörsgemensamma former för inriktning och samordning vid samhällsstörningar*”.

Inriktning och samordning

Förutsättningarna för inriktning och samordning och formerna för aktörsgemensamt agerande, behöver vara etablerade i vårt dagliga arbete genom bland annat möten, planering, utbildning och övning. Våra roller bör i förväg vara inövade, kända och accepterade.

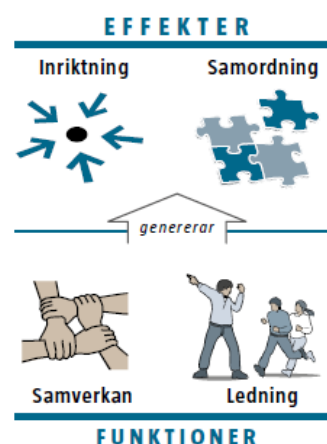
De aktörsgemensamma definitionerna av termerna inriktning, samordning, ledning och samverkan ska användas.

Inriktning är orientering av tillgängliga resurser mot formulerade mål. *Varje aktör har alltid en egen inriktning. När flera aktörer fungerar tillsammans finns det också en aktörsgemensam inriktning.*

Samordning är anpassning av aktiviteter och delmål så att tillgängliga resurser kommer till största möjliga nytta. *Samordning handlar alltså om att aktörer inte ska vara i vägen för varandra, och hjälpa varandra där det går.*

Ledning är den funktion som, genom att en aktör bestämmer, åstadkommer inriktning och samordning av tillgängliga resurser.

Samverkan är den funktion som, genom att aktörer kommer överens, åstadkommer inriktning och samordning av tillgängliga resurser.

Den svenska modellen

Vi behöver ha kunskap om den svenska modellen¹ för att hantera samhällsstörningar om regelverk, principer och om varandras roller, ansvar och mandat.

Samhällets krisberedskap bygger på att samhällets normala verksamhet förebygger och hanterar olyckor och mindre omfattande störningar. Vid allvarliga händelser eller kriser i samhället kan de vardagliga resurserna förstärkas. Krisberedskapen är alltså den förmåga som skapas i många aktörers dagliga verksamhet och inte en utpekad organisation eller en aktör. Det är i stället en integrerad del av olika aktörers ordinarie verksamhet. Det innebär att ansvaret för samhällsviktiga verksamheter inte förändras vid en kris. Kommunens uppgift är att i möjligaste mån hålla igång verksamheterna.

¹ MSB Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar, sid 23

Grundläggande principer

I det svenska krishanteringssystemet finns tre grundläggande principer för var ansvaret ligger vid en kris eller extraordinär händelse.

Ansvarsprincipen

Innebär att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid en störning i samhället. Regeringen har tydliggjort att ansvarsprincipen även innebär att alla aktörer som berörs av en störning, direkt eller indirekt, som kan bidra till att hantera konsekvenserna har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Ansvarsprincipen innebär också att aktörerna ska stödja och samverka med varandra, detta brukar kallas den utökade ansvarsprincipen.

Närhetsprincipen

Innebär att samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga.

Likhetsprincipen

Innebär att aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten under samhällsstörningar ska fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.

Lokal nivå

Kommuner: Sverige har 290 kommuner som styrs av folklivade politiker. Kommunerna ansvarar för majoriteten av den samhällsservice som finns där vi bor, till exempel förskola, skola, socialvård och äldreomsorg. Arbets styrs av kommunalagen och olika speciallagar. Den högsta beslutande organen är kommunfullmäktige.

Regional nivå

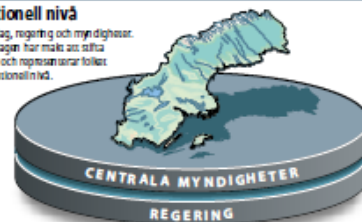
Sverige är indelat i 21 län med var sin ställig, regional myndighet: Länsstyrelsen. Länsstyrelsen är regeringens förordnare i länen. Länet och landsbyggen/regionerna omfattar samma geografiska områden och man brukar därför se dessa som den regionala nivån. Landsbyggen/regionerna leds av folklivade politiker. Arbets styrs av kommunalagen.

Landsbyggen/regionerna agerar geografiskt sett på regional nivå, men har inte samma roll som länsstyrelsen. De kan bli förordnare för länsstyrelsens regionala samordning. De har inte heller någon samordningsansvar i relation till kommunerna.

Nationell nivå

Riksdag, regering och myndigheter. Riksdagen har makt att ställa lagar och representerar folket på nationell nivå.

Regeringen styr Sverige genom att verkställa riksdagens beslut samt föredr lagar och lagändringar. Till sin hjälp i arbetet har regeringen Regeringskansliet och nästan 400 statliga myndigheter.

Förhållningssätt

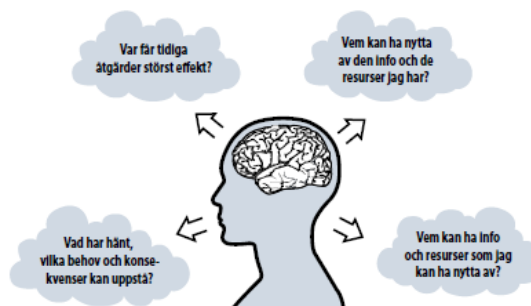
Helhetssyn

Helhetssyn är ett förhållningssätt som utgår från samhällets skyddsvärden. Det innebär att se sin egen hantering som en del av en helhet. Det bidrar till att samhällets resurser används så effektivt som möjligt. Vi utgår från Helhetsmetoden² som är ett sätt att se behov, resurser och effekter med en helhetssyn.

² MSB777,780 Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar

En aktör med helhetssyn

- förstår hur skeendet vid samhällsstörningar påverkar hela samhället
- förstår vilka behov som finns, även utanför det egna ansvarsområdet
- ser vilka effekter som har uppnåtts, eller håller på att uppnås och kan identifiera de effekter som saknas
- kan prioritera, om de samlade resurserna inte räcker för att möta alla behov

Att ha en helhetssyn innebär att känna ansvar för mer än den egna uppgiften och att se sin egen och andra aktörers hanteringar som en helhet, för att tydligt bidra till att helheten använder samhällets samlade resurser effektivt.

Perspektivförståelse

Förståelse för andras perspektiv ger insikt i vad de behöver och kan bidra med

Aktörer tolkar företeelser och händelser ur olika perspektiv, som utgår från aktörernas egna uppdrag, verksamheter och förmågor. Att förstå andra aktörers perspektiv kan säga något om vad dessa andra aktörer behöver för att utföra sina uppdrag, och om hur dessa aktörer kan bidra till andras uppdrag.

Ett ensidigt perspektiv kan leda till förbisedda hjälpbehov

Aktörer behöver förstå andra aktörers perspektiv för att undvika att vissa hjälpbehov förbises, inte blir tillgodosedda eller hanteras onödigt sent. Bristande perspektivförståelse kan i värsta fall leda till åtgärder som motverkar varandra.

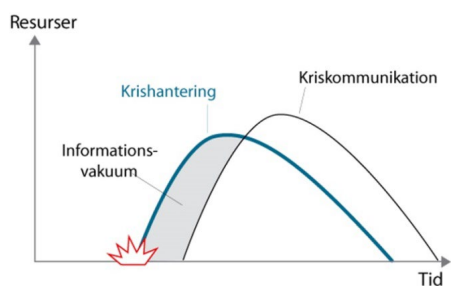
Förståelse för andras perspektiv ökar förmågan att förstå hela skeendet, identifiera och effektivare kunna hantera samhällsstörningar.

Snabb, öppen och korrekt kriskommunikation

Kriskommunikation utgör en avgörande roll i hanteringen eftersom den kan påverka händelseutvecklingen såväl positivt som negativt.

Samordnad kriskommunikation, i rätt tid, både inom och mellan aktörerna, stärker trovärdigheten, förebygger otydligheter och motverkar ryktesspridning. Det ger också allmänheten möjlighet att bidra till hanteringen.

Krisinformationsgruppen arbetar utifrån dokumenten Riktlinjer för kriskommunikation och Rutin för hantering av kriskommunikation vid samhällsstörningar och extraordinära händelser med bilagor.

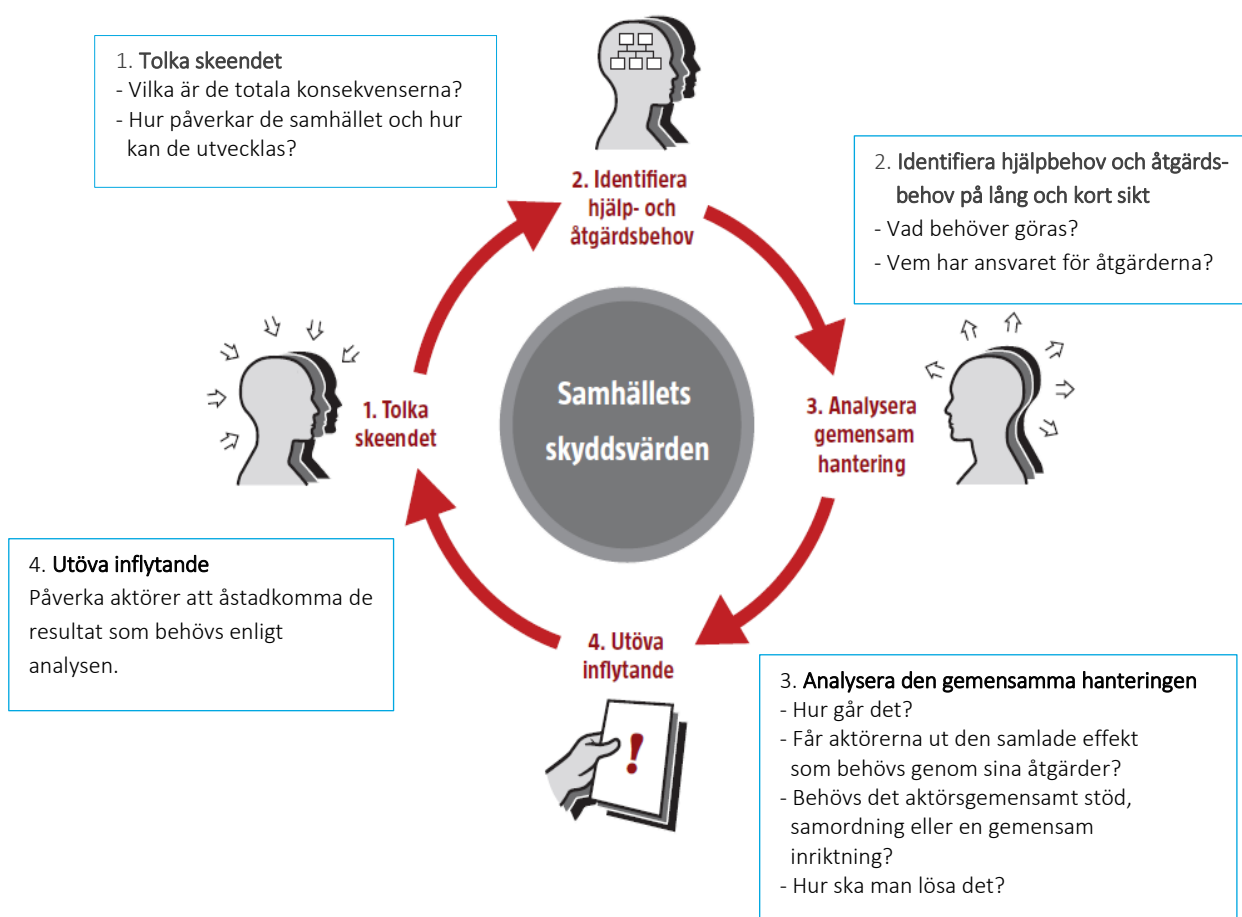
Börja med kriskommunikation redan vid den initiala bedömningen för att det informationsvakuum som ofta uppstår ska bli så litet som möjligt. När man kommunicerar tidigt konkurrerar man med färre motbilder. Då kan man ägna tid åt att beskriva situationen istället för att hantera rykten.

Arbetsätt

Helhetsmetoden

Vi bedömer behov och prioriterar våra resurser. Syftet är att åstadkomma samordning och gemensam inriktning genom samverkan och att använda samhällets samlade resurser så effektivt som möjligt.

Helhetsmetoden har fyra steg; de tre första stegen syftar till att besvara/analysera övergripande frågor om hanteringen. Det fjärde steget handlar om att påverka aktörerna att åstadkomma de effekter som behövs.

Lägesbild

Vi skapar en lägesbild för att underlätta bedömningen av händelsen och dess konsekvenser för att kunna vidta lämpliga och samordnade åtgärder, enskilt eller aktörs gemensamt. Lägesbilder beskriver händelsen, konsekvenser, åtgärder, resurser och aktörer.

Det handlar om att kunna kommunicera, dokumentera och visualisera. Viktigt är att minimera risken för att verksamheternas/aktörens förmågor att skapa lägesbilder är personberoende.

Händelsen 	Samhällsstörningen (smitta, storm, brand, social oro med mera). Det som har hänt (vad, var, när). Drabbade. Förväntad händelseutveckling. Hur krisen uppfattas (i media och hos den enskilde medborgaren).
Konsekvenser 	Omedelbara konsekvenser. Konsekvenser på kort och lång sikt. Möjliga spridningseffekter.
Åtgärder och resurser 	Genomförda och planerade åtgärder. Resurssituation och resursbehov. Informationsåtgärder.
Aktörer 	Involverade aktörer. Pågående och planerad samverkan (forum, tidpunkt, syfte). Samverkansbehov/-möjligheter med frivilliga och företag.